

Informácia

o plnení opatrení Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike za rok 2020

Vláda Slovenskej republiky schválila uznesením č. 761 zo dňa 30. novembra 2011 Stratégiu deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike (ďalej len „Stratégia DI“).

Podľa úlohy B.3. uznesenia vlády SR č. 761/2011 predkladá minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na rokovanie vlády Slovenskej republiky informáciu o plnení opatrení a úloh vyplývajúcich zo Stratégie DI každoročne k 31. decembru.

Slovenská republika sa tak, ako je uvedené v Stratégii DI, schválením tohto materiálu hlási k celosvetovému trendu systematického odstraňovania dôsledkov dlhodobo uplatňovaného, ale už historicky prekonaného modelu inštitucionálnej izolácie a segregácie ľudí (deti v náhradnej starostlivosti, ľudia so zdravotným postihnutím, seniori) vyžadujúcich dlhodobú pomoc a starostlivosť a jeho nahradeniu modelom služieb a opatrení poskytovaných alebo vykonávaných v prostredí komunity.

Takáto zmena modelu z inštitucionálnej starostlivosti na komunitnú starostlivosť a podporu v systéme sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti je jedným z cieľov súčasnej politiky Európskej únie v oblasti sociálnej inklúzie a kompenzácie dôsledkov zdravotného postihnutia a je súčasťou záväzkov Slovenskej republiky v medzinárodnej ľudsko-právnej agende (ide o Európsku stratégiu pre oblasť zdravotného postihnutia pre roky 2010 až 2020, Spoločné európske usmernenia pre prechod z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť, nástroje na využívanie štrukturálnych fondov na prechod služieb a opatrení z inštitucionálnej na komunitnú úroveň, Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a opčný protokol k tomuto Dohovoru, Dohovor OSN o právach dieťaťa, Smernica OSN o náhradnej starostlivosti o deti, Európsku sociálnu chartu).

Základným zámerom deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike je vytvorenie a zabezpečenie podmienok pre nezávislý a slobodný život všetkých občanov, odkázaných na pomoc spoločnosti, v prirodzenom sociálnom prostredí komunity, prostredníctvom komplexu kvalitných alternatívnych sociálnych služieb a opatrení sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Ide o potrebu uplatnenia práva na plné začlenenie do spoločnosti na rovnakom základe, prístup k celému spektru komunitných podporných služieb vrátane osobnej pomoci, nevyhnutných pre nezávislý život v spoločnosti a začlenenie sa do nej a na zabránenie izolácie a segregácie v spoločnosti, teda o vynútiteľnosť práva na nezávislosť, na sociálnu integráciu a na účasť na živote v spoločnosti.

Stratégia DI obsahuje 6 opatrení, ktoré Ministerstvo práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (MPSVR SR) ako gestor ich plnenia, plnilo v roku 2020 nasledovne:

Opatrenie č. 1

Utvorenie právnych podmienok na podporu deinštitucionalizácie v sociálnych službách.

Opatrenie sa priebežne plní

Opatrenie sa priebežne plní prostredníctvom rozsiahlych novelizácií zákona č. 448/2008 Z. z. o sociálnych službách a o zmene a doplnení zákona č. 455/1991 Zb. o živnostenskom podnikaní (živnostenský zákon) v znení neskorších predpisov v znení neskorších predpisov (ďalej iba „zákon o sociálnych službách“) ktoré reflektujú, okrem iného, aj na potreby vyplývajúce z priebehu procesu deinštitucionalizácie v sociálnych službách. Posledné väčšie úpravy zákona o sociálnych službách zamerané na podporu deinštitucionalizácie boli realizované novelami zákona o sociálnych službách s účinnosťou od roku 2014 a s účinnosťou od roku 2018.

Poslednou novelou zákona o sociálnych službách, sa s účinnosťou od 1.10.2019 zaviedla zmena výpočtu finančného príspevku na prevádzku pre neverejných poskytovateľov sociálnych služieb podmienených odkázanosťou, ktorý im poskytujú obce a vyššie územné celky. Podstatou zmeny je, že úhrada za poskytovanú ošetrovateľskú starostlivosť od zdravotných poisťovní sa nebude odpočítavať od priemerných bežných výdavkov poskytovateľov sociálnych služieb za predchádzajúci rozpočtový rok a že sa nebude znižovať výška príspevku na prevádzku v prípade, ak bude mať neverejný poskytovateľ vyššie úhrady ako verejní poskytovatelia sociálnych služieb.

V roku 2020 boli Nariadením vlády Slovenskej republiky č. 175/2019 Z. z. ustanovené výšky finančného príspevku v zariadeniach podmienených odkázanosťou na rok 2021 (ide o zariadenia podporovaného bývania, zariadenia pre seniorov, zariadenia opatrovateľskej služby, rehabilitačné strediská, domovy sociálnych služieb, špecializované zariadenia a denné stacionárne zriadené obcou a neverejnými poskytovateľmi sociálnych služieb), pričom prišlo k medziročnému zvýšeniu výšky príspevkov pre ambulantnú aj pobytovú formu sociálnej služby o 10,3% pre jednotlivé stupne odkázanosti tak, aby sa zachovala reálna úroveň doterajšieho spolufinancovania týchto sociálnych služieb zo štátneho rozpočtu účelovo viazaných na mzdy a súvisiace odvody pre zamestnancov zariadení, vychádza sa pritom z vývoja minimálnej mzdy a jej výšky na rok 2020.

Návrh nariadenia vlády Slovenskej republiky, ktorým sa mení a dopĺňa nariadenie vlády Slovenskej republiky č. 70/2020 Z. z., ktorým sa ustanovili niektoré podmienky financovania sociálnych služieb v čase mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu, dalo legitimitu vláde Slovenskej republiky v čase vyhlásenia mimoriadnej situácie, núdzového stavu alebo výnimočného stavu nariadením vlády Slovenskej republiky ustanoviť aj výšku finančného príspevku poskytovaného zo štátneho rozpočtu prostredníctvom kapitoly Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky na spolufinancovanie vybraných druhov sociálnych služieb v zariadeniach sociálnych služieb poskytovaných verejnými poskytovateľmi a neverejnými poskytovateľmi na miestnej úrovni a neverejnými poskytovateľmi na regionálnej úrovni, a to podľa § 71 ods. 6 a 7, § 78a a 78aa zákona a podmienky jeho poskytovania, čerpania, zúčtovania a dôvody jeho vrátenia. Ide o sociálne služby v zariadeniach sociálnych služieb pre fyzické osoby, ktoré sú odkázané na pomoc inej fyzickej osoby a pre fyzické osoby, ktoré dovŕšili dôchodkový vek (zariadenia pre seniorov, zariadenia opatrovateľskej služby, domovy sociálnych služieb, špecializované zariadenia, denné stacionárne, zariadenia podporovaného bývania, rehabilitačné strediská) a sociálne služby krízovej intervencie v zariadeniach sociálnych služieb (nocľahárne, útulky, domovy na polceste, zariadenia núdzového

bývania). V čase mimoriadnej situácie vyhlásenej v súvislosti s ochorením COVID-19 (ďalej len „krízová situácia“) ide o zariadenia sociálnych služieb, ktoré poskytujú sociálne služby najrizikovejšej cieľovej skupine fyzických osôb.

Opatrenie č. 2

Príprava Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015.

Opatrenie bolo splnené

Opatrenie bolo splnené vypracovaním predmetného národného akčného plánu v roku 2012. Plnenie Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015 sa priebežne monitorovalo rokovaním porady vedenia Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky uznesením z rokovania porady vedenia č. 32/2016 zo dňa 21. júla 2016 schválil Vyhodnotenie plnenia úloh Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015.

V oblasti podpory procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb Minister práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky uznesením z rokovania porady vedenia č. 44/16 zo dňa 24. novembra 2016 schválil nový Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2016 – 2020 (ďalej len „Národný akčný plán DI“). Jednotlivé úlohy Národného akčného plánu DI sú formulované so zreteľom na udržateľnosť služieb komunitného charakteru; ide o individualizované služby poskytované v prirodzenom sociálnom prostredí a sú jedným z pilierov nezávislého života. Tento dokument stanovil ciele a opatrenia pre pokračovanie v procese DI, pre nastavenie postupov, pomocou ktorých sa inštitucionálna starostlivosť o osoby so zdravotným postihnutím a seniorov postupne nahradí komunitnými službami v závislosti od individuálnych potrieb ich klientov - prijímateľov týchto služieb.

Vyhodnotenie plnenia úloh Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2012 – 2015 a Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2016 – 2020 sú zverejnené na webovom sídle MPSVR SR:

<https://www.employment.gov.sk/sk/rodina-socialna-pomoc/socialne-sluzby/>.

V roku 2020 MPSVR SR pristúpi k vyhodnoteniu plnenia úloh Národného akčného plánu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2016 – 2020 a následne pripraví Národný akčný plán prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť v systéme sociálnych služieb na roky 2021 – 2025 tak, aby synergicky naplňal obsahovú potrebu Aktualizovanej Stratégie deinštitucionalizácie systému sociálnych služieb a náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike po roku 2020.

Opatrenie č. 3

Prehodnotenie aktuálnej Koncepcie zabezpečenia výkonu súdnych rozhodnutí a aktualizácia Koncepcie zabezpečenia výkonu súdnych rozhodnutí na roky 2012 - 2015 s výhľadom do roku 2020 (plán transformácie a deinštitucionalizácie ústavnej starostlivosti v detských domovoch).

Opatrenie bolo splnené

Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (ďalej len „Ústredie PSVR“) je podľa § 73 zákona č. 305/2005 Z. z. o sociálnoprávnej ochrane detí a o sociálnej kurateli a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 305/2005 Z. z.“) povinné vypracovať koncepciu zabezpečovania vykonávania opatrení podľa zákona č. 305/2005 Z. z. v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately. Aktuálnou koncepciou je Koncepcia zabezpečenia výkonu súdnych rozhodnutí v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately na roky 2016 – 2020, Plán transformácie a deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti (Ďalej len „Koncepcia DI NS“), schválená uznesením z rokovania porady vedenia č. 45/16 zo dňa 24. 11. 2016 v aktualizovanom znení schválenom uznesením z rokovania porady vedenia č. 18/17 z 29.05.2017¹.

Koncepcia DI NS predstavuje základný koncepčný a plánovací dokument Ústredia PSVR, v ktorom sú na podmienky výkonu rozpracované strategické rozvojové zámery Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo PSVR SR“) v oblasti sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately (ďalej len „SPOD a SK“), osobitne v oblasti náhradnej starostlivosti. Odpočet plnenia úloh Koncepcie DI NS je pravidelne predkladaný vedeniu MPSVR SR.

V súvislosti so zásadnými zmenami v podmienkach výkonu opatrení v zariadeniach SPOD a SK (zákon č. 61/2018 Z. z. ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 305/2005 Z.z), odporúčaniami Výboru OSN pre práva dieťaťa a Európskej komisie, ako aj skúsenosťami z aplikačnej praxe (vrátane implementácie projektov v rámci Operačného programu Ľudské zdroje a Integrovaného regionálneho operačného programu) a informácií od spolupracujúcich subjektov², bola Koncepcia DI NS aktualizovaná a pod názvom „Koncepcia zabezpečovania vykonávania opatrení v zariadeniach sociálnoprávnej ochrany a sociálnej kurately na roky 2021 – 2025 / Plán deinštitucionalizácie“ predložená v decembri 2020 na schválenie vedeniu MPSVR SR.

Opatrenie č. 4

Príprava Národného projektu podpory deinštitucionalizácie služieb starostlivosti.

Opatrenie sa priebežne plní

V programovom období 2014 – 2020 v rámci Operačného programu Ľudské zdroje (ďalej len „OP ĽZ“) sa po realizácii pilotného NP DI v rokoch 2013-2015 zabezpečuje kontinuita realizácie procesu deinštitucionalizácie sociálnych služieb aj prostredníctvom Národného projektu Deinštitucionalizácia zariadení sociálnych služieb – Podpora transformačných tímov (ďalej len „NP DI PTT“). Národný projekt sa v súčasnosti implementuje.

Prijímateľ: Implementačná agentúra MPSVR SR

Časové obdobie realizácie projektu: august 2018 – október 2023 (63 mesiacov)

Oprávnenosť územia: celé územie Slovenskej republiky

Výška nenávratného finančného príspevku: 8 569 262,05 eura

¹ Dostupné na: http://www.upsvar.sk/detske-domovy-a-ine-zariadenia/detske-domovy/dokumenty.html?page_id=143942

² Fórum riaditeľov a zamestnancov detských domovov, Asociácia krízových stredísk, akreditované subjekty a pod.

Hlavným cieľom projektu je príprava, kreovanie a systematická metodická podpora transformačných tímov pri tvorbe transformačných plánov konkrétnych ZSS zapojených do procesu prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť a naštartovanie transformačných procesov v komunitách, kde sa tieto už transformované zariadenia budú nachádzať. Výsledkom tejto podpory bude vytvorenie transformačných plánov pre konkrétne ZSS, ktoré sú nevyhnutné pre zabezpečenie synergie s Integrovaným regionálnym operačným programom. Príprava ZSS zapojených do projektu sa uskutočňuje predovšetkým prostredníctvom zabezpečenia kontinuálnej metodologickej podpory, vzdelávania zainteresovaných osôb a subjektov, diseminačných aktivít podporujúcich proces deinštitucionalizácie a budovanie vzťahov v komunite, supervízie, informačných aktivít o procese deinštitucionalizácie.

Projekt je realizovaný Implementačnou agentúrou MPSVR SR a tromi partnerskými organizáciami, ktorými sú Rada pre poradenstvo v sociálnej práci; Výskumné a školiace centrum bezbariérového navrhovania Fakulty architektúry STU BA (CEDA) a Slovenská únia podporovaného zamestnávania. Každý zapojený partner je vecne zodpovedný za prislúchajúcu oblasť podpory v procese deinštitucionalizácie – sociálne služby, zmeny fyzického prostredia, zamestnávania a aktivizácia.

Projekt je realizovaný prostredníctvom hlavnej aktivity 1: Podpora transformačných tímov pri tvorbe a realizácii transformačných plánov, ktorá sa tematicky člení na nasledovné podaktivity:

- **Podaktivita 1.1 – Zriadenie a činnosť riadiaceho výboru projektu**

Členov riadiaceho výboru NP DI PTT tvoria zástupcovia z verejného aj neverejného sektora: Národná rada občanov so zdravotným postihnutím SR, Združenie samosprávnych krajov SK8, Nezávislá platforma SocioFórum, o.z., Asociácia poskytovateľov sociálnych služieb v SR, Sekcia sociálnej a rodinnej politiky a Sekcia páce MPSVR SR, zástupcovia Implementačnej agentúry MPSVR SR (ďalej len „IA MPSVR SR“), Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR a Európskej expertnej skupiny.

10.01.2020 sa uskutočnilo per rollam hlasovanie Riadiaceho výboru NP DI PTT, na ktorom boli schválené žiadosti o zapojenie sa do druhého cyklu projektu v súlade s Oznámením č. 02/2019/NP DI PTT. Dňa 20.10.2020 bolo uzavreté 3. Oznámenie o možnosti predkladania žiadostí na zapojenie sa do NP DI PTT. Online zasadnutie Riadiaceho výboru NP DI PTT sa plánuje na 16.12.2020. Hlavným bodom programu bude schválenie žiadostí o zapojenie sa do tretieho cyklu projektu v súlade s Oznámením č. 03/2020/NP DI PTT.

- **Podaktivita 1.2 – Zriadenie a činnosť metodického a koordinačného tímu DI**

Metodický a koordinačný tím zasadá jeden až dvakrát mesačne. V súlade s protiepidemickými nariadeniami sa zasadnutia realizujú online formou. Prerokovávajú sa aktuálne otázky spojené s realizáciou podaktivít projektu. V súčasnosti je zazmluvnených 22 supervízorov, ktorí zabezpečujú podľa potrieb supervízie pre zapojené zariadenia. Supervízie sa podľa možnosti realizujú prezenčne, online alebo telefonickou formou.

- **Podaktivita 1.3 – Výber zariadení sociálnych služieb**

Počas 1. Oznámenia o možnosti predkladania žiadostí na zapojenie sa do NP DI v roku 2019 PTT bolo na Implementačnú agentúru MPSVR SR doručených 25 žiadostí, z ktorých 24 je v súčasnosti v štádiu prípravy transformačných plánov s predpokladom ukončenia aktivít v prvom polroku 2021.

V roku 2020 boli Implementačnou agentúrou MPSVR SR zverejnené ďalšie dve oznámenia o možnosti predkladania žiadostí na zapojenie sa do NP DI PTT.

Počas trvania 2. Oznámenia o možnosti predkladania žiadostí na zapojenie sa do NP DI PTT bolo na Implementačnú agentúru MPSVR SR doručených 26 žiadostí. Schvaľovanie zoznamu žiadostí o zapojenie sa do NP DI PTT, ktoré prešli hodnotiacim procesom na základe Kritérií pre výber tretích subjektov v NP DI PTT a získali potrebný počet bodov pre zapojenie, bolo uskutočnené členmi Riadiaceho výboru. Zmluva o spolupráci bola uzatvorená spolu s 24 zariadeniami sociálnych služieb v ôsmich samosprávnych krajoch.

Počas trvania 3. Oznámenia o možnosti predkladania žiadostí na zapojenie sa do NP DI PTT bolo na Implementačnú agentúru MPSVR SR doručených 18 žiadostí. Schvaľovanie zoznamu žiadostí, ktoré prešli hodnotiacim procesom na základe Kritérií pre výber tretích subjektov v NP DI PTT a získali potrebný počet bodov pre zapojenie, je plánované na on-line stretnutí Riadiaceho výboru dňa 16.12.2020.

Počas celej dĺžky trvania projektu sa predpokladá zapojenie 96 zariadení v štyroch výberových cykloch.

- **Podaktivita 1.4 - Monitoring a hodnotenie pripravenosti zapojených zariadení sociálnych služieb a odborná oponentúra transformačného plánu v zapojených zariadeniach sociálnych služieb**

V roku 2020 sa realizovali hodnotenia pripravenosti v 17 zariadeniach z 24 zapojených zariadení do NP DI PTT v 2. cykle. Dôvodom sú bezpečnostné opatrenia, obmedzený vstup a karanténa v zariadeniach sociálnych služieb. Hodnotenie zostávajúcich 7 zariadení prebehne v roku 2021. Hodnotenie je aplikované prostredníctvom certifikovaného nástroja WHO „Quality Rights tool kit“ určeného na hodnotenie a podporu zvyšovania kvality a úrovne dodržiavania ľudských práv v zariadeniach sociálnej pomoci.

- **Podaktivita 1.5 – Príprava a vzdelávanie manažmentu poskytovateľov a zriaďovateľov sociálnych služieb v oblasti manažmentu a riadenia prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť**

Do marca 2020 pokračovali partneri vo vzdelávaní prezenčnou formou. Následne sa z dôvodu mimoriadnych opatrení vzdelávanie prezenčnou formou pozastavilo. V máji 2020 Akreditačná komisia vydala partnerom povolenie vykonávať akreditované vzdelávanie počas mimoriadnej situácie on-line formou. Pôvodný vzdelávací deň v rozsahu 8 hodín sa rozdelil na dva dni po 4 hodiny. Touto formou sú vzdelávané zapojené zariadenia z 1. a 2. cyklu.

- **Podaktivita 1.6 – Podpora transformačných tímov**

Každé zariadenie v 1. a 2. cykle má od partnerov projektu pridelených 3. konzultantov za jednotlivé odborné oblasti. Zapojené zariadenia nominovali jednotlivých členov transformačných tímov. Pod vedením konzultantov sa konajú pravidelné stretnutia transformačných tímov, na ktorých sa rieši samotná príprava transformačného plánu.

- **Podaktivita 1.7 – Diseminácia a práca s komunitou**

IA MPSVR SR pravidelne aktualizuje web stránku projektu www.npdi.gov.sk pre účely informovania o aktivitách projektu a o procese prechodu z inštitucionálnej na komunitnú starostlivosť. Propagácia projektu a jeho aktivít je pravidelne komunikovaná prostredníctvom sociálnej siete Facebook. Vydávaný je aj mesačný newsletter na stránke IA MPSVR SR s prehľadom aktivít.

V rámci podpory témy deinštitucionalizácie sa v roku 2020 realizovali 4 diskusné relácie. Blížni Michala Oláha, 3 články v printovom vydaní týždenníku Týždeň a online týždenníku,

diskusná relácia Beseda o 5 - TV Bratislava, relácia CESTA RTVS – natočená v novembri, odvysielala sa v januári 2021

Z dôvodu mimoriadnej situácie je realizácia komunitných aktivít obmedzená. Realizovali sa tri stretnutia s regionálnymi združeniami miest a obcí s cieľom prezentovať zástupcom samosprávy proces transformácie sociálnych služieb v ich území.

Systémové zmeny sa výrazne podporujú aj budovaním súvisiacej infraštruktúry komunitných sociálnych služieb a transformovanej a deinštitucionalizovanej náhradnej starostlivosti, ako aj súvisiacou výzvou v rámci Integrovaného regionálneho operačného programu na predkladanie žiadostí o nenávratný finančný príspevok na podporu prechodu poskytovania sociálnych služieb a sociálnoprávnej ochrany detí a sociálnej kurately z inštitucionálnej formy na komunitnú (proces deinštitucionalizácie existujúcich zariadení)[1], kód výzvy: IROP-PO2-SC211-2017-17, ktorá bola vyhlásená dňa 22.05.2017 Ministerstvom pôdohospodárstva a rozvoja vidieka Slovenskej republiky ako Riadiacim orgánom pre IROP. Zostatok disponibilnej alokácie na výzvu v súčasnosti predstavuje 33 083 671 Eur (zdroj EÚ).

Opatrenie č. 5

Príprava Národného projektu podpory deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti.

Opatrenie sa priebežne plní

V odpočítanom období (rok 2020) bola v rámci Operačného programu Ľudské zdroje deinštitucionalizácia náhradnej starostlivosti podporovaná prostredníctvom národného projektu (ďalej len „NP“) s názvom „Podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti III.“³ (NP sa implementuje):

Prijímateľ: Ústredie práce, sociálnych vecí a rodiny (konečný užívateľ: DeD, KS – centrá pre deti a rodiny)

Časové obdobie realizácie projektu: november 2018 – december 2022

Oprávnenosť územia: celé územie Slovenskej republiky

Celkové oprávnené výdavky projektu: 46 833 620,97 eura

Cieľom NP je podpora deinštitucionalizácie náhradnej starostlivosti, osobitne zvýšenie dostupnosti odbornej pomoci a skvalitnenie vykonávania opatrení SPOD a SK pre dieťa a rodinu.

Prostredníctvom NP je podporená implementácia legislatívnych zmien v oblasti SPOD a SK, ktorých podstata spočíva v zmene filozofie výkonu opatrení SPOD a SK v zariadeniach SPOD a SK. Dovtedajšie druhy zariadení SPOD a SK, ktoré boli zamerané primárne na odbornú pomoc deťom pobytového charakteru na základe rozhodnutia súdu, rozšírili svoj výkon opatrení SPOD a SK aj o výkon opatrení ambulantnou a terénnou formou a zároveň prispôbili pobytové kapacity na výkon opatrení pre dieťa, resp. dieťa a jeho rodinu aj na základe dohody. V tejto súvislosti bolo potrebné vytvoriť a podporiť podmienky aj na zmenu výkonu opatrení samotnými

^[1] Informácie k výzve dostupné na:

<http://www.mpsr.sk/index.php?navID=1124&navID2=1124&sID=67&id=11593>

³ Informácie k NP sú dostupné na: https://www.upsvr.gov.sk/europsky-socialny-fond/narodne-projekty-v-programovom-obdobi-2014-2020/narodny-projekt-podpora-deinstitucionalizacie-nahradnej-starostlivosti-iii.html?page_id=891952

orgánmi SPOD a SK. NP zároveň podporuje aj rozvoj kvality vykonávaných opatrení SPOD a SK.

NP je realizovaný hlavnou aktivitou **Podpora práce s dieťaťom a jeho rodinou**, ktorá je realizovaná prostredníctvom podaktivít:

1. Podpora koordinácie práce s rodinou.
2. Podpora dostupnosti a profesionality ambulantnej a/alebo terénnej formy práce v centrách pre deti a rodiny (ďalej len „centrum“).
3. Podpora odbornej pomoci dieťaťu a jeho rodine vykonávanej v centre pobytovou formou na základe dohody.
4. Podpora odbornej pomoci dieťaťu umiestnenom v centre na základe súdneho rozhodnutia a jeho rodine.
5. Podpora prehĺbovania znalostí a spôsobilostí odborných zamestnancov/zamestnankyň v oblasti práce s dieťaťom a jeho rodinou.

K 01.01.2019 bolo v rámci podpodaktivity „Rozvoj poradensko-psychologických služieb pre dieťa a rodinu“⁴ vytvorených 82 pracovných pozícií, z toho:

- 79 miest psychológov na referátoch pedagogicko-psychologických služieb (ďalej len „RPPS“) vrátane detašovaných pracovísk úradov práce, sociálnych vecí a rodiny
- 3 miesta psychológov/psychologičiek na oddelení poradensko-psychologických služieb Ústredia práce, sociálnych vecí a rodiny).

Vývoj obsadenosti uvedených pracovných pozícií v roku 2020 uvádzajú nasledovné tabuľky (zdroj: Ústredie PSVR):

Rok 2020											
	január	február	marec	apríl	máj	jún	júl	august	september	október	november
Psychológ RPPS	67	66	63	61	60	62	61	64	63	62	62
percento obsadenosti	84,81	83,54	79,75	77,22	75,95	78,48	77,22	81,01	79,75	78,48	78,48

Rok 2020											
	január	február	marec	apríl	máj	jún	júl	august	september	október	november
Metodik OPPS	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
percento obsadenosti	66,67	66,67	66,67	66,67	66,67	66,67	66,67	66,67	66,67	66,67	66,67

K 01.01.2019 bolo v rámci podpodaktivity „Zvýšenie dostupnosti odbornej pomoci v centrách“⁵ vytvorených 375 pracovných pozícií (250 miest sociálnych pracovníkov/asistentov

⁴ Podpodaktivita prispieva k sprístupneniu a rozvoju nových odborných činností referátov poradensko-psychologických služieb úradov práce, sociálnych vecí a rodiny pre detských klientov a ich rodiny a zvýšeniu kvality služieb poskytovaných uvedenými referátmi.

sociálnej práce a 125 miest psychológov). Boli vytvorené multidisciplinárne tímy, ktoré poskytovali pomoc a podporu deťom a rodinám prostredníctvom vykonávania opatrení SPOD a SK ambulantnou a terénnou formou.

Vývoj obsadenosti uvedených pracovných pozícií v roku 2020 uvádza nasledovná tabuľka (zdroj: Ústredie PSVR):

Rok 2020											
	január	február	marec	apríl	máj	jún	júl	august	september	október	november
psychológ	97	97	94	89	88	88	97	99	99	99	97
sociálny pracovník/ asistent sociálnej práce	229	231	232	230	226	228	232	233	232	234	233
spolu	326	328	326	319	314	316	329	332	331	333	330
percento obsadenosti	86,93	87,47	86,93	85,07	83,73	84,27	87,73	88,53	88,27	88,80	88,0

Od 01.08.2019 bolo v rámci podaktivity „Podpora odbornej pomoci deťom a ich rodinám“⁶ vytvorených 104 pracovných pozícií (61 sociálnych pracovníkov a 43 psychológov/liečebných pedagógov/špeciálnych pedagógov).

Vývoj obsadenosti uvedených pracovných pozícií v roku 2020 uvádza nasledovná tabuľka (zdroj: Ústredie PSVR):

Rok 2020											
	január	február	marec	apríl	máj	jún	júl	august	september	október	november
Psychológ/ špeciálny pedagóg/ liečebný pedagóg	31	31	31	31	31	32	31	32	29	32	32
sociálny pracovník	46	46	46	48	49	47	49	50	52	51	50
spolu	77	77	77	79	80	79	80	82	81	83	82
percento obsadenosti	74,04	74,04	74,04	75,96	76,92	75,96	76,92	78,85	77,88	79,81	78,85

⁵ Podaktivita „Podpora dostupnosti a profesionality ambulantnej a/alebo terénnej formy práce v centrách“

⁶ Cieľom podaktivity je dosiahnuť zabezpečovanie komplexnej odbornej pomoci a starostlivosti o dieťa a jeho rodinu s cieľom sanácie rodinného prostredia a podpora procesu deinštitucionalizácie centier zlepšením personálneho a profesijného zabezpečenia odborných tímov centier s ťažiskovým zameraním na rozvoj multidisciplinárneho prístupu v odbornej pomoci.

Počet opatrení vykonávaných ambulantnou / terénnou formou v centrách v jednotlivých mesiacoch roku 2020 je uvedený v nasledujúcich tabuľkách (zdroj: Ústredie PSVR):

Počet opatrení vykonávaných ambulantnou/terénnou formou v ŠTÁTNYCH centrách v jednotlivých mesiacoch roku 2020											
	január	február	marec	apríl	máj	jún	júl	august	september	október	november
§ 73 ods. 6 písm. a) zhodnotenie situácie dieťaťa a rodiny na účely určenia miery ohrozenia	1	4	2	2	1	0	0	0	0	1	1
§ 73 ods. 6 písm. b) vykonávanie opatrení podľa §11 ods. 2 a ods. 3	879	997	1001	962	980	1092	1166	1125	1092	1178	1316
§ 73 ods. 6 písm. c) vykonávanie ambulantných výchovných opatrení	35	51	43	35	36	60	53	54	61	66	69
§ 73 ods. 6 písm. d) vykonávanie opatrení podľa § 44a ods.1	70	101	74	67	80	90	80	112	93	88	88
§ 73 ods.6 písm. e) poskytovanie sociálneho poradenstva mladému dospelému	2	1	1	1	1	1	1	1	2	3	2
spolu	987	1154	1121	1067	1098	1243	1300	1292	1248	1336	1316

Počet opatrení vykonávaných ambulantnou/terénnou formou v NEŠTÁTNYCH centrách v jednotlivých mesiacoch roku 2020											
	január	február	marec	apríl	máj	jún	júl	august	september	október	november
§ 73 ods. 6 písm. a) zhodnotenie situácie dieťaťa a rodiny na účely určenia miery ohrozenia	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
§ 73 ods. 6 písm. b) vykonávanie opatrení podľa §11 ods. 2 a ods. 3	101	139	148	171	172	192	207	137	178	197	213

§ 73 ods. 6 písm. c) vykonávanie ambulantných výchovných opatrení	26	27	34	37	34	33	37	30	35	35	28
§ 73 ods. 6 písm. d) vykonávanie opatrení podľa § 44a ods.1	9	10	12	13	25	25	29	31	37	41	49
§ 73 ods.6 písm. e) poskytovanie sociálneho poradenstva mladému dospelému	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
spolu	136	176	194	221	231	250	273	198	250	273	290

Počet opatrení vykonávaných ambulantnou/terénnou formou v ŠTÁTNYCH + NEŠTÁTNYCH centrách v jednotlivých mesiacoch roku 2020											
	január	február	marec	apríl	máj	jún	júl	august	september	október	november
§ 73 ods. 6 písm. a) zhodnotenie situácie dieťaťa a rodiny na účely určenia miery ohrozenia	1	4	2	2	1	0	0	0	0	1	1
§ 73 ods. 6 písm. b) vykonávanie opatrení podľa §11 ods. 2 a ods. 3	980	1136	1149	1133	1152	1284	1373	1262	1270	1375	1369
§ 73 ods. 6 písm. c) vykonávanie ambulantných výchovných opatrení	61	78	77	72	70	93	90	84	96	101	97
§ 73 ods. 6 písm. d) vykonávanie opatrení podľa § 44a ods.1	79	111	86	80	105	115	109	143	130	129	137
§ 73 ods..6 písm. e) poskytovanie sociálneho poradenstva mladému dospelému	2	1	1	1	1	1	1	1	2	3	2
spolu	1123	1330	1315	1288	1329	1493	1573	1490	1498	1609	1606

V súčasnosti sa v rámci podpory oblasti DI náhradnej starostlivosti pripravuje aj výzva s názvom „Podpora vykonávania opatrení SPOD a SK v prirodzenom rodinnom prostredí, náhradnom rodinnom prostredí, otvorenom prostredí a v centre“.

MPSVR SR spolupracuje, resp. je príjemcom (odborným riešiteľom projektu je UNICEF) výstupov projektu s názvom „Deinštitucionalizácia náhradnej starostlivosti v Slovenskej republike“, ktorý je podporený v rámci Programu na podporu štrukturálnych reforiem 2017 - 2020 Európskej komisie.

Cieľmi projektu, ktorý sa začal realizovať v 10/2019, sú:

1. Posúdenie súčasného stavu monitorovania a hodnotenia náhradnej starostlivosti o deti⁷.
2. Navrhnutie a zavedenie národného rámca monitorovania a hodnotenia, ktorý by zlepšil dosahovanie zámerov a cieľov procesu deinštitucionalizácie v oblasti náhradnej starostlivosti o deti.
3. Príprava (vzdelávanie) inštitucionálnych kapacít rezortu práce, sociálnych vecí a rodiny Slovenskej republiky (v rovine prípravy - vzdelávanie) na implementáciu národného rámca monitorovania a hodnotenia náhradnej starostlivosti o deti.

Pôvodne plánované ukončenie implementácie uvedeného projektu (marec 2021) bolo v súvislosti s pandemickou situáciou posunuté na august 2021.

Systémové zmeny výrazne podporuje aj súvisiaca výzva v rámci IROP uvedená vyššie v časti „Opatrenie č. 4“.

Opatrenie č. 6.

Zriadenie výboru expertov pre deinštitucionalizáciu.

Opatrenie je splnené a priebežne sa plní

Výbor expertov bol zriadený v roku 2012.

V súčasnosti sú členovia Výboru expertov DI pre oblasť sociálnych služieb zastúpení v Pracovnej skupine pre prípravu aktualizácie Stratégie DI. Zloženie, ako aj ďalšia činnosť výboru expertov pre deinštitucionalizáciu bude revidovaná v pripravovanej aktualizácii Stratégie DI.

Záver: Opatrenia a úlohy vyplývajúce zo Stratégie DI budú priebežne realizované aj v roku 2021. MPSVR SR v roku 2019 pristúpilo k aktualizácii Stratégie DI. Bola vytvorená pracovná skupina pre prípravu aktualizácie Stratégie DI, ktorá zasadla 4.11.2019. Z dôvodu vypuknutia krízovej epidemickej situácie súvisiacej so šírením ochorenia COVID-19 a potreby prijímania protiepidemických opatrení prostredníctvom uznesení a odporúčaní pre najzraniteľnejšie skupiny obyvateľstva, ktoré sú prijímateľmi sociálnych služieb, sa v roku 2020 rapídne spomalil proces aktualizácie Stratégie DI. V súčasnosti sa v aktualizácii napreduje. Predpokladaný termín nadobudnutia platnosti aktualizovanej Stratégie DI je marec 2021. Aktualizovaná Stratégia DI bude obsahovať naďefinované nové opatrenia, ktoré budú následne pravidelne odpočítované.

⁷ Projekt chápe pojem „náhradná starostlivosť“ v širšom slova zmysle, t. j. aj opatrenia na predchádzanie vynímaniu dieťaťa z rodiny, opatrenia počas pobytovej starostlivosti v centre, ako aj samotnú náhradnú rodinnú starostlivosť.